

Nota

Programma van maatregelen

DENDERMONDE SINT- ROCHUSSTRAAT (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Lies DIERCKX

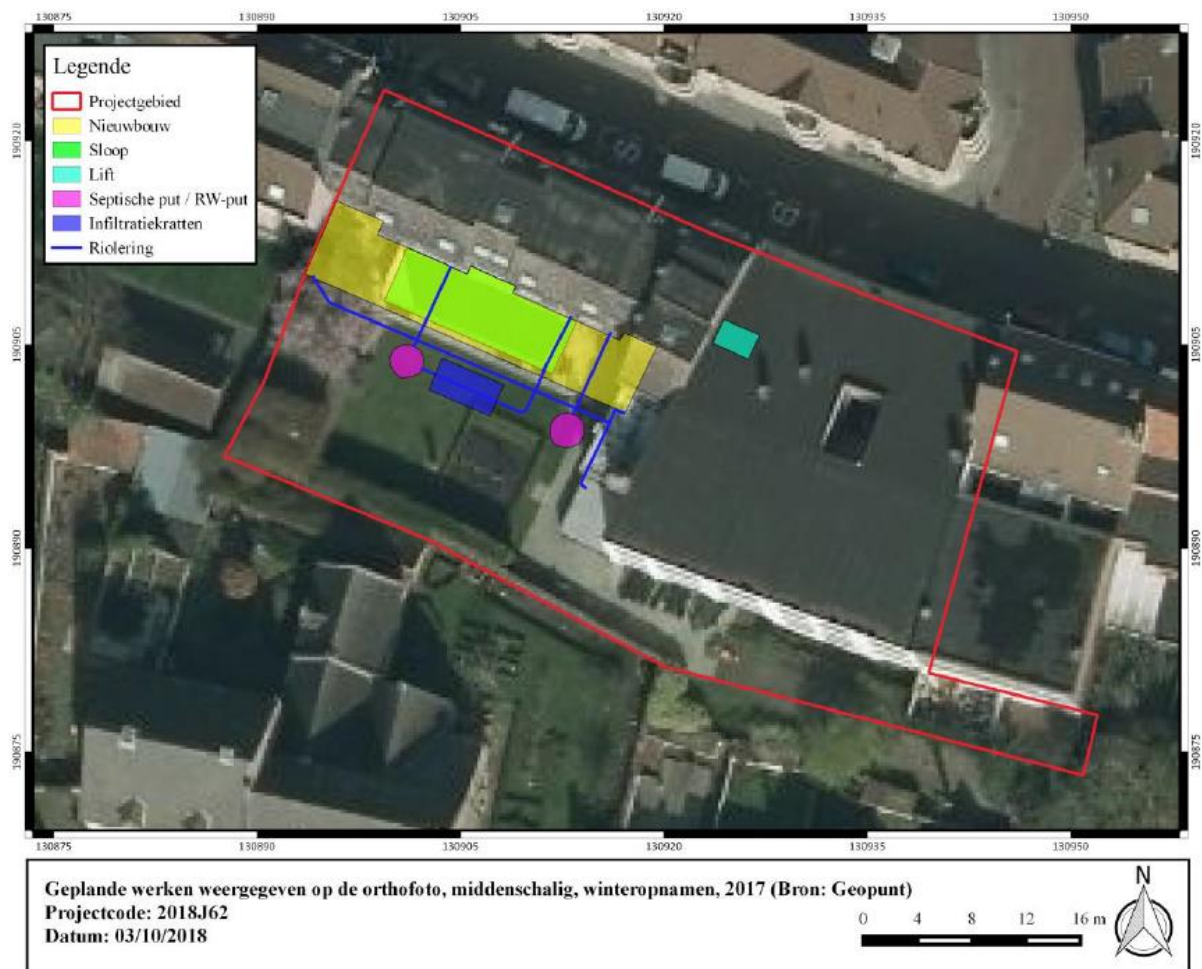
Projectcode 2019D16

- **Administratieve gegevens**

Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1
Begindatum onderzoek:	01/07/2019
Einddatum onderzoek:	01/07/2019
Relevante termen thesauri:	Stadscontext, proefputten, opgehoogde gronden, stadsgracht
Alle betrokken actoren:	Bart Bartholomieux (erkend archeoloog projectleider), Lies Dierckx (erkend archeoloog veldwerkleider), Werner Wyns (veldtechnicus), Leendert Van der Mey (consulent Agentschap Onroerend Erfgoed), Hendrik Janssens (contactpersoon initiatiefnemer)
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

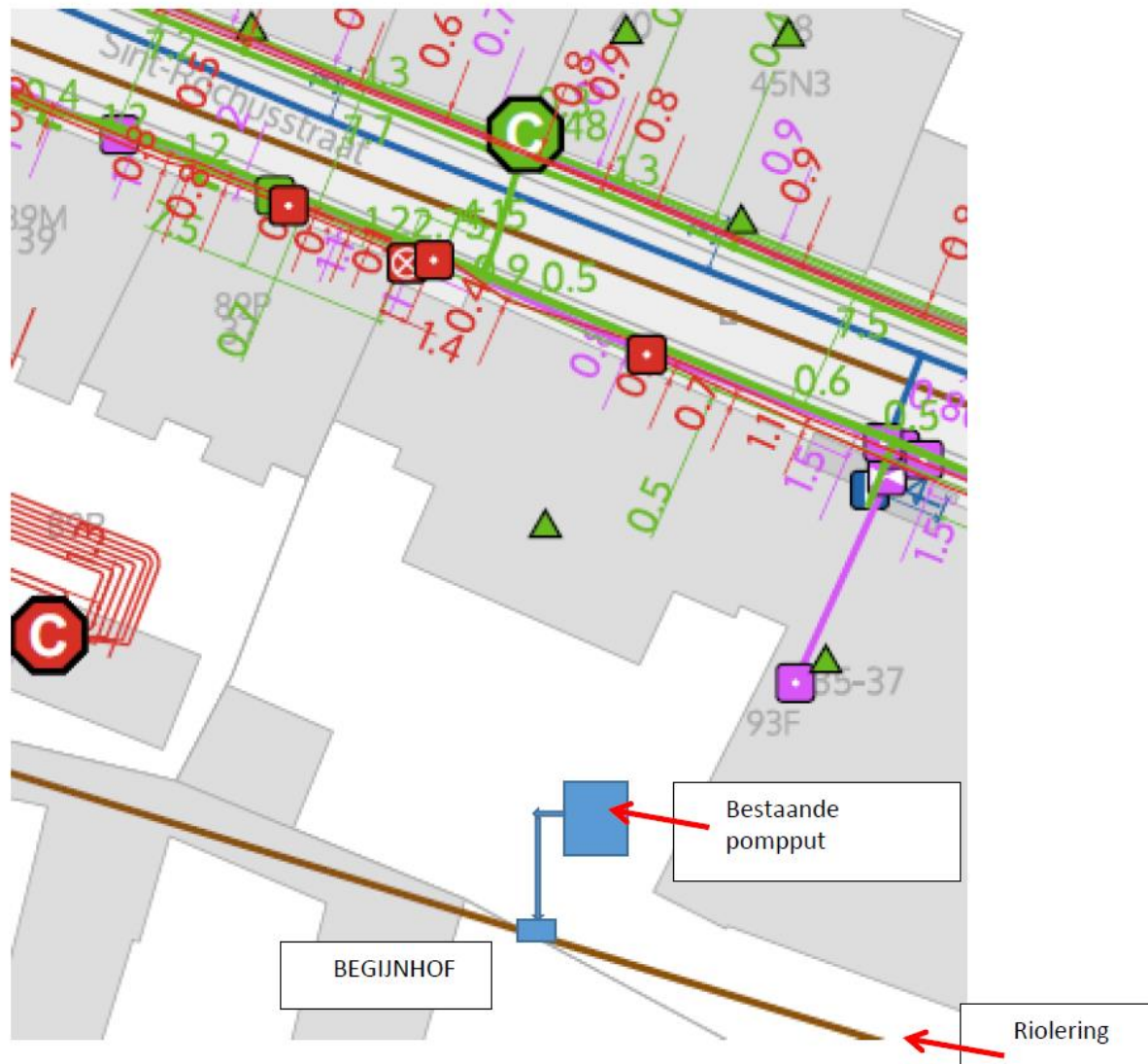
- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

Figuur 1: Geplande werken op orthofoto (bron: DE GRYSSE J. ET AL 2018).¹

¹ DE GRYSSE J. ET AL 2018: Archeologienota Sint-Rochusstraat 37 (Dendermonde, Oost-Vlaanderen) (ID8930), 2018J62, Resultaten van het bureauonderzoek, Ruben Willaert, Sint-Michiels-Brugge.

Figuur 2: Situering riolering en pompput (bron: initiatiefnemer).

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**
 - ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek 2018J62
- **Resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem**
 - ➔ zie het verslag van resultaten proefputten 2019D16

- **Gemotiveerd advies**

Uit de geplande werken beschreven in de bureaustudie (2018J62, ID8930) blijkt dat binnen het huidige onderzoeksgebied de geplande bodemingrepen bestaan uit de realisatie van een nieuwbouw over een oppervlakte van 130 m². Hiertoe worden sleuffunderingen voorzien tot de vorstvrije diepte van ca. -90 cm-mv, en een vloerplaat tot een diepte van ca. 35 cm-mv. Het archeologisch niveau bevindt zich op min. -140cm-mv en zal bijgevolg niet verstoord worden door deze ingrepen.

De liftput die ca. 5m² zal beslaan zal wel een diepere verstoring hebben tot -258cm-mv. Deze bevindt zich binnen de bestaande gebouwen die vernieuwd worden. Op deze locatie werd geen archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem ingepland.

Verder wordt een liftput, septische put en een RW-put (gecombineerde oppervlakte ca. 10 m²) ingepland en een rioleringstracé over een lengte van ca. 60 m. De exacte dieptes van deze structuren zijn nog niet gekend. Indien deze structuren (regenwaterput, septische put, rioleringen) niet dieper gaan dan 1,40m onder het maaiveld, is het niet nodig dat de aanleg van deze structuren archeologisch wordt opgevolgd. Echter, aangezien de dieptes bij deze niet gekend zijn wordt uitgegaan van een maximale verstoring en wordt geadviseerd om deze werken archeologisch te begeleiden. Op die manier kan het grachtprofiel mogelijk verder worden aangevuld en is er kans op een "betere" staalname. Ook de begeleiding van de werkput ter hoogte van de te plaatsen liftput wordt geadviseerd. De mogelijkheid bestaat dat daar lokaal alles verstoord is maar indien niet, dan kan het aangetroffen bodemprofiel daar inzicht geven op de eventuele aanwezigheid van een oudere ploeglaag, oudere aarden stadswal... en kan dit in relatie gebracht worden met het profiel zoals aangetroffen ter hoogte van de te plaatsen regenwater- en septische put.

Rekening houdende met de aard van de aangetroffen structuur (een gracht) en het gegeven dat een bodemprofiel zich het beste leent om deze structuur beter te begrijpen wordt er niet geadviseerd om het vervolgonderzoek te zien als een ingreep voorafgaand aan de geplande werken. Het is economisch voordeliger voor de bouwheer om de werken zo snel mogelijk uit te voeren. De geplande werken staan de registratie van een bodemprofiel niet in de weg. Daarom wordt geadviseerd om het vervolgonderzoek te adviseren als een opgraving onder de vorm van een begeleiding. De uitgravingen worden uitgevoerd en de profielen worden archeologisch geregistreerd en bemonsterd waar nuttig.

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om de onderzoeksvragen betreffende de stadsgracht te beantwoorden. Kennis daarvan kan bijdragen tot een beter begrip van de historische stadskern van Dendermonde. Het betreft volgende, niet-gelimiteerde, vragen:

- Kunnen de grenzen van de stadsgracht vastgesteld worden?
- Kunnen er verschillende opvullingsfases/gebruiksfases in de stadsgracht herkend worden?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen opvullingslagen?
- Zijn er nog andere archeologische resten, buiten de stadsgracht, aanwezig?
- Zijn er aanwijzingen voor bewoning in de Late Middeleeuwen?
- Zijn er op de locatie van de liftput aanwijzingen voor een oudere ploeglaag of oudere wal langsheen de aangetroffen gracht?

- **Plan van aanpak**

Begeleiding van de rioleringswerken en aanleg van de putten voor de regenwaterput, septische put en liftput:

Aangezien de dieptes voor deze werken nog niet duidelijk zijn wordt uitgegaan van een maximale verstoring met de verwachting dat deze werken het archeologisch niveau zullen aansnijden, inclusief stadsgracht. De aard van de werken en de reeds aanwezige verstoringen (ophogingen en oudere riolering en afwatering) zijn niet van die aard dat ze een optimale registratie toelaten. De archeologische begeleiding is dan ook in de eerste plaats gericht op het registreren van de opbouw van de stadsgracht.

Archeologische begeleiding is een bijzondere vorm van archeologische opgraving. Ze is daardoor onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als de opgraving. De archeologische begeleiding heeft als doel om het archeologisch bodemarchief maximaal te registreren en te onderzoeken, daar waar een volwaardige archeologische opgraving niet mogelijk of opportuun is. Een archeologische begeleiding kan de archeologische opgraving vervangen in de volgende situaties:

- 1) Indien de activiteit tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden (opvolging van maatregelen voor behoud in situ en sloop van ondergrondse constructies zonder archeologische waarde in voorbereiding op een opgraving);
- 2) Indien een volwaardige opgraving niet mogelijk is door de technische uitvoeringswijze van de geplande bodemingreep;

- 3) Indien de omstandigheden bij de opgraving een gevaar voor de volksgezondheid, de arbeidsveiligheid of de publieke orde zouden inhouden dat niet vermeden kan worden door een aanpassing van de uitvoeringswijze van de geplande bodemingreep (zware bodemvervuiling, explosiegevaar, instortingsgevaar).

In deze situatie wordt de archeologische begeleiding gemotiveerd doordat een volwaardige opgraving niet mogelijk is door de technische uitvoeringswijze van geplande werken. Er liggen verspreid over het projectgebied verschillende afwateringsbuizen die niet kunnen worden doorbroken aangezien deze nog in gebruik zijn. Een vlakdekkende opgraving is hier dus niet mogelijk. Daarnaast is de aard van de te onderzoeken structuur (stadsgracht) van die aard dat een vlakdekkende opgraving hier niet veel extra informatie zou opleveren.

De archeologische begeleiding verloopt als volgt:

De afgravingen gebeuren onder begeleiding van een erkend archeoloog. De archeologische begeleiding is in de eerste plaats gericht op het registreren van de opbouw van de stadsgracht. Er wordt een profiel geregistreerd en bemonsterd op de plaatsen van de diepste uitgravingen voor de riolering, liftput, regenwaterput en septische put.

Indien nog andere archeologisch relevante resten worden aangetroffen, dienen deze over de volledige breedte van de sleuf te worden geregistreerd. Indien *in situ* bewaring mogelijk is worden de sporen op een gepaste wijze afgedekt en beschermd tegen degradatie.

Indien blijkt dat het afgegraven niveau niet correspondeert met het archeologisch niveau (bv. door de aanwezigheid van ophogingen of verstoringen) en archeologisch onderzoek niet/slechts gedeeltelijk nuttig is, dan kan de archeologische begeleiding geschrapt worden of slechts plaatselijk gebeuren. Hierbij wordt voorzien in een basisregistratie van de aard en omvang van de verstoring.

- **Criteria**

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Kostenraming en tijdsduur**

Duur van de archeologische opgraving in de vorm van een begeleiding is afhankelijk van de voortgang van de werken voor de aanleg van de verschillende structuren. Het terreinwerk kan wellicht op een paar dagen worden afgerond.

De opgraving wordt uitgevoerd door een ploeg bestaande uit een erkend archeoloog (deeltijds) en een veldwerkleider (permanent, zowel voor veldwerk als verwerking). Op afroep is een aardkundige beschikbaar (deeltijds). Indien nodig worden een conservator, een materiaaldeskundige en natuurwetenschappers deeltijds betrokken bij het onderzoek.

Op basis van de aard van het archeologisch potentieel valt er te verwachten dat natuurwetenschappelijk onderzoek nodig zal zijn. Bijgevolg wordt in de kostenraming rekening gehouden met dergelijke analyses. Er wordt rekening gehouden met een kost van ca. 16 000 euro. De kosten voor graafwerken, bemaling, stabiliteitswerken en werfinfrastructuur maken geen deel uit van deze kostenraming.

- **Deponering**

Het archeologisch ensemble zal gedurende het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na volledige afronding van het onderzoek zullen met de initiatiefnemer de nodige afspraken gemaakt worden over een definitieve deponeringsplek.